

Van de redactie en het bestuur

Onze Janusz Korczak Stichting kan terugkijken op een boeiend en productief jaar. Het is verheugend en misschien ook wel tekenend dat veel pedagogische opleidingen, zorginstellingen en centra voor kinderopvang met hun pedagogische vragen bij het gedachtegoed van Korczak willen aansluiten. Voor ons betekende dat doorlopend studiedagen, lezingen, trainingen etc. Met veel trots konden we het Korczak Jaarboek 2003, 'Kinderen en seksualiteit' presenteren aan onze donateurs. De jaarlijkse studiedag rond dit, voor velen toch weerbarstige thema, was heel indringend (elders in dit Bulletin een uitvoerige terugblik op deze dag).

Onze wens om samen met andere maatschappelijke en wetenschappelijke instelling samenwerking te zoeken werd geconcretiseerd in een 'link' met het ACK (Academisch Centrum voor Kinderstudie) aan de VU en een oriënterend gesprek met de opleiding voor Integratieve Kindertherapie in Amsterdam, om de pedagogiek van Korczak een structurele plaats te geven in het opleidingsprogramma. En 'last but not least' moeten we natuurlijk memoreren de feestelijke uitreiking van de Janusz Korczak Prijs 2003 aan 'Thuis op Straat'. Lees hierover het prachtige verhaal van Marian Koren, voorzitter van de jury, uitgesproken tijdens de uitreiking van de prijs in het stadsdeelhuis in Amsterdam-Noord.

Dit laatste nummer van het Kleine Korczak Bulletin in 2003 is weer een extra dik nummer met boeiende verhalen. We wijzen u speciaal op de boekbespreking van het jubileumboek over 10 jaar Nash Dom-kampen. Ook weer zo'n hoogtepunt in 2003.

Terugkijkend veel reden tot dankbaarheid en optimisme. We konden dit alles verwezenlijken mede dankzij de ondersteuning van alle donateurs. U allen veel dank!!

Namens de redactie en het bestuur van de Janusz Korczak Stichting wens ik u allen een voorspoedig 2004.

Verslag van de Korczak ontmoetingsdag

Korczak Studie- en Ontmoetingsdag 25 oktober 2003 in Avanti te Almere-Haven met als thema Kinderen, jongeren, seksualiteit en intimiteit.

Zo'n zeventig mensen hebben zich op zaterdagochtend in Avanti verzameld voor een boeiende en leerzame dag. Een dag rondom een spannend thema. Een thema waar nog steeds een taboe op lijkt te liggen. Een thema waarvan velen het moeilijk vinden om over te praten. Of heel eng. En waarom? Duidelijk is in ieder geval dat er dit jaar zich minder mensen voor de studiedag hadden ingeschreven dan het vorige jaar. Niet vanwege te weinig belangstelling, want die was er zeker. Die is er ook nu nog voor het hele mooie jaarboek rondom hetzelfde thema: *Kinderen en seksualiteit. Een positieve bijdrage.*

Meindert Schaap, mede-redacteur van het jaarboek, leidde deze dag in. Hij stond stil bij bovenstaande vragen en gaf ons voor de dag de wens mee om vanuit een positieve insteek met het onderwerp aan de slag te gaan.

In vijf workshops is vervolgens hard aan het werk gegaan. Er was een diverse keus. Bijvoorbeeld: Erotiek tussen volwassenen en kinderen, door kindertherapeut Charlotte Visch. Een workshop waarin de eigen erotische gevoelens naar kinderen werden verkend en tevens werd geleerd hoe met die gevoelens om te gaan. Martine Delfos, psycholoog en therapeut, gaf een workshop getiteld 'Betekenis van 'thuis' voor de seksuele vorming en voorlichting'. Haar blik op de dag kunt u elders in de nieuwsbrief lezen. In de workshop Kinderen, jongeren, seksualiteit en lichaamsbeeld, door Hans Malschaert, psycholoog en bewegingstherapeut, is het thema belicht vanuit het perspectief van de jeugdcultuur.

Het onderwijs stond centraal in de workshop van Bart Boerema en Monique Zwaaftink, werkzaam bij de GG&GD en in het onderwijs: Relationale en Seksuele vorming, maar nu in de praktijk. Hierin kwam de tegenstelling aan de orde tussen het onderkennen van het belang van voorlichting in het onderwijs enerzijds en de moeilijkheden die het veelal toch geeft in de praktijk. Er is nagedacht over de ideale leerlijn: datgene wat bij kinderen leeft moet het uitgangspunt zijn, een methode dient ter ondersteuning. Tenslotte was er de workshop 'mensen met een verstandelijke beperking en hun recht op seksualiteit' gegeven door orthopedagoge Caroline Schurink.

Het werkend leren van deze studiedag is tweemaal opgeluisterd door het bijzondere optreden 'componisten als kind' van pianiste Marina Griega. De vol overgave gespeelde stukken werden door Marina ingeleid met een korte anekdote van hoe de betreffende componist als kind was. Het gaf een extra dimensie aan het spel: tijdens de muziek kon je in je hoofd de componist als kleine jongen verwoed op alles wat hem voor handen kwam trommelen en timmeren.

De dag is plenair afgesloten. Niet in alle workshops was de relatie met Korczak even expliciet. Er waren echter bij elke workshop zogenaamde luistervinken die met een speciaal 'Korczak oor' hebben geluisterd. Aan het eind van de dag hebben zij hun ervaringen met de zaal gedeeld. De volgende ideeën van Korczak hoorde men in de workshops terug: 'Leer jezelf kennen voordat je kinderen wilt leren kennen'; eerlijk zijn in het gesprek met kinderen; ruimte geven aan de ideeën, ervaringen en inbreng van kinderen; opvoeden (voorlichten) is een levenslang proces, het is dynamische en gaat om dialoog tussen opvoeder en kind.

Tijdens de afsluiting zijn ook de stellingen toegelicht die in in elke workshop was geformuleerd. Deze vijf stellingen willen we graag met u delen:

- Wanneer jij je eigen erotische gevoelens naar kinderen kent, ben je in staat om open te staan voor de kinderlijke seksualiteit.
- De negatieve kanten van de seksualiteit belemmeren de positieve kanten van de seksualiteit.
- Ouders moeten eerst zelf voorgelicht worden! (Hoe kan je voorlichten als je het zelf nog niet zo weet en bang bent?) (Seksualiteit en intimiteit zijn een levenslang proces.)
- Seksualiteit moet plaats vinden binnen de draagkracht van het individu.
- Open en positief omgaan met seksualiteit en intimiteit moet doorgaan van klein tot groter tot groot.

Anouk Brink

Gedicht geschreven op studiedag

Op de Korczak studiedag schreef Arie de Bruin een werkelijk prachtig gedicht, waarmee hij zijn gevoelens uitte die hij deze dag beleefde. Wij willen u dit gedicht niet onthouden.

Jij en ik

Als ik knuffel
als ik kroel
als ik jouw warme nekkie voel,
vind ik het fijn
bij jou te zijn
ik vind het zalig, lekker cool

maar soms
dan denk ik eventjes:
hoor dit wel bij jouw leventje?

Als ik knuffel
als ik kroel
is het dan mijn of jouw gevoel

vind jij het fijn
bij mij te zijn
vind jij het zalig, lekker cool?

Laat mij het weten
laat mij zien
laat mij beseffen, heel misschien
dat jij en ik
en ik en jij
een mens, een mens
dezelfde wij
het gaat om jou, misschien om mij
en jij, de ander,
jij bent vrij.

Arie de bruin
25 oktober 2003

Is seks uit?

De studiedag ter ere van het Korczak jaarboek 2003, over kinderen en seksualiteit telde minder bezoekers dan voorgaande jaren. In de aanloop werd al duidelijk dat dit niets te maken had met een gebrek aan belangstelling voor het onderwerp. Er is zelfs sprake van 'moed' werd gezegd, dat de Janusz Korczak Stichting dit op de agenda zet. Het is niet meer 'in' om over seks te praten, mensen lijken 'sekspraatmoe'. Niet omdat het onderwerp geen aandacht verdient, integendeel het beroert de gemoe-

deren nog steeds heftig, maar omdat er een taboe lijkt te rusten op een genuanceerde kijk op seksualiteit. Dat bleek ook deze studiedag weer. Er ontstond een scheiding van geesten. De een dacht nog in termen van 'alles moet kunnen' en 'seksualiteit is positief en dat moet uit het verdomhoekje', uit de jaren zeventig en de ander zag het gevaar van dezelfde valkuil als indertijd: namelijk de vrijbrief aan pedoseksuelen om seksuele gevoelens naar kinderen te ontwikkelen en het taboe op het moeilijke van de verschillen tussen mannen en vrouwen. Het onderwerp 'kinderen en seksualiteit' verschoof bij een aantal deelnemers naar 'eigen gevoelens van seksualiteit naar kinderen toe'. Seksualiteit *van* kinderen is echter niet te vergelijken met seksualiteit *naar* kinderen toe. De begaafde Russische concertpianiste Marina Petri die de studiedag luister bijzette, liet genuanceerd horen hoe belangrijk het is om naar het kind zelf te luisteren en bij het kind aan te sluiten. Volwassenen kunnen met hun - vaak schijnbare - openheid over seksualiteit als een stoomwals over kinderen heen walsen en hen daarmee seksualiseren. De invloed van de media in deze is overwegend negatief, terwijl onderzoekers er zich niet aan willen wagen. Een pleidooi voor het - Korczakiaanse - recht op eigenheid van seksuele gevoelens van kinderen zonder dat hier een verkinderlijke van volwassen gevoelens van gemaakt wordt.

Martine F. Delfos

Uitreiking Janusz Korczak Prijs 2003

De uitreiking Janusz Korczak Prijs 2003 vond dit jaar plaats in Stadsdeel Amsterdam-Noord op 13 aan 'Thuis op Straat'

Namens de jury van de Janusz Korczak Prijs heet ik u van harte welkom op deze bijzondere bijeenkomst: de uitreiking van de Janusz Korczak-Prijs 2003.

We zijn verheugd dat u naar Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft willen komen om dat te vieren. Een bijzonder woord van welkom aan de medewerkers van de TOS teams uit verschillende steden.

Misschien is het goed om eerst iets over Janusz Korczak te vertellen.

Janusz Korczak - dat staat kort aangeduid op bijgaand bord, was pedagoog, schrijver en kinderarts. Geboren in 1878 in Warschau, de hoofdstad van Polen, woonde en werkte hij daar heel zijn leven. Hij was al vroeg begaan met het lot van de armen die hij overal om zich heen zag. Als dokter verdiepte hij zich vooral in (zieke) kinderen en ging ook al jong verhalen voor kinderen en volwassenen schrijven. Hij koos niet zozeer voor een mooie carrière, maar

besloot, 33 jaar oud, leider van een nieuw weeshuis voor ongeveer honderd Joodse kinderen te worden. Daar probeerde hij samen met de medewerkers en de kinderen een fijn thuis te maken, door spelen en leren, door eerlijk en ernstig op zijn tijd te zijn. Hij stierf in 1942; dat jaartal duidt al aan dat hij het lot van vele joden onderging.

Over kinderen en jongeren ontwikkelde Korczak eigen opvattingen, die later baanbrekend bleken te zijn.

Hoe kwam hij aan die ideeën? Korczak deed zijn eerste pedagogische ervaringen op tijdens zomerkampen. Hij zag wel in hoe belangrijk sport en spel zijn voor kinderen en jongeren, om even hun zorgen en armoede te vergeten. Maar Korczak stootte ook vaak zijn neus toen hij als jeugdleader optrad: dan hadden zijn woorden of optreden een averechtse uitwerking op de groep en bleef het onrustig op de slaapzaal of het sportveld. Korczak steunde op zijn eigen ervaringen en bleef eerlijk. Hij vroeg zichzelf telkens af: *Hoe gaan we met kinderen om?*

Hij beschreef de norm voor het omgaan met kinderen in termen van rechten van het kind zelf, en gaf dus het perspectief van het kind zelf aan. Korczak geldt dan ook als pionier op het gebied van de rechten van het kind. Want hij formuleerde hun rechten, met als belangrijkste: het recht van het kind op respect. Kinderen mogen gehoord worden, ze mogen hun mening geven. Uitgaan van het kind, zich de noden en behoeften van het kind indenken is een kenmerk van een andere visie op kinderen en jongeren. Ze hebben het recht om nu te leven: *Ze zijn geen projecten en projecties van ouders en volwassenen*. Vele jaren later vinden we iets daarvan terug in het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Voor Korczak was het leven een ernstig spel. Dat wilde hij met kinderen delen. Een kind kan maar spelen in een vertrouwde omgeving; Waar het veilig is, kan een kind, een mens zich ontplooien, op een plek waar het zich thuis voelt. Korczak gaf een thuis aan wie zich moeilijk thuis kon voelen in de wereld.

Daarom vinden veel mensen, pedagogen, psychologen, sociaal werkers, maar ook juristen en leraren veel inspiratie in het werk van Korczak, en willen op die manier verder werken. Daarom is er ook een Janusz Korczak-prijs, die initiatieven in de geest van Korczak wil stimuleren en waarderen. Het gaat dan om een instelling die zelf direct met kinderen werkt, die dat in het algemeen doet in de geest van Korczak, al hoeft er niet expliciet van zijn ideeën te worden uitgegaan. Maar het moet wel gaan om een manier van werken die wordt gekenmerkt door 'respect voor de rechten, de eigen belevingswereld en

de eigen actieve inbreng van kinderen'. En ook 'om activiteiten die op een creatieve en vernieuwende manier vorm geven aan het leven van kinderen'.

De jury oriënteert zich daarom in vele sectoren van de samenleving: Op school, in de buurt, bij de media, in de bibliotheek, op straat. Ze gaat op zoek naar een initiatief dat beklijft, dat door anderen kan worden opgepakt. Het gaat om een prikkelende plek of activiteit die inspireert en uitstraling heeft en anderen op gedachten brengt.

Zo'n inspiratiebron, die ook navolging heeft gevonden is het idee van 'Thuis Op Straat' (TOS), ontwikkeld door Ton Huiskens in Rotterdam. De aanpak van TOS appelleert aan eigen initiatieven en inbreng van kinderen. Het gaat daarbij vooral om de buitenruimte. De openbare ruimte van straten en pleinen. Kun je daar leuk en veilig spelen? TOS werkt met kinderen, ouders, buurtbewoners en -organisaties aan een veilige, gemoedelijke buurt, die positief en sportief de zaken aanpakt. Onder het motto 'Liefde en aandacht is toch voordeliger' worden in dagelijkse activiteiten kansen geschapen, door middel van sport, spel, circus, drama, educatie en creativiteit. Daarbij past geen strakke organisatie, maar een soepel regelen met inbreng van allen: een goed netwerk.

Kinderen en jongeren moeten ervaren dat de wereld voor hen kleiner is geworden: er zijn niet zoveel plaatsen waar je veilig op straat kunt zijn. De speelruimten de buurt is beperkt tot enkele straten. Jongeren en oudere kinderen leren die ruimte eerlijk te delen. Zoals in het weeshuis van Korczak een ouder kind als mentor voor een jongere optrad, en ook moest leren eerlijk te delen.

Elke plek heeft iets eigens wat om respect vraagt. TOS werkt aan de betrokkenheid van de buurtbewoners, met name de kinderen, voor hun eigen buurt, om er zorg voor te dragen. Kinderen van allerlei culturen werken eraan mee: ze werken samen om de buurt aan te pakken en goed te houden. Leren met en van elkaar: jongeren en ouderen uit verschillende culturen: spel wordt samenspel, dat is de Korczak-prijs waardig.

De jury heeft om deze redenen veel waardering voor het idee van Thuis Op Straat en de navolging die dit gevonden heeft in vele steden om aandacht te vragen voor veiligheid, verantwoord gedrag en een positief speelklimaat.

Voor het verlenen van de prijs aan één uitvoeringsplek, in dit geval Stadsdeel Amsterdam Noord is gekozen, om TOS concreet en zichtbaar te maken. Onder de stimulerende leiding van mevr. Lucia van

den Berg wordt met veel creativiteit gewerkt aan continue activering van kinderen en jongeren. Door middel van een uitnodigende en professionele aanpak slagen TOS teams erin vele kinderen en jongeren een plezierig thuis op straat te bezorgen. Het is er veilig en fatsoenlijk: je kunt er spelen en sporten.

Daarom is het een bijzonder genoegen de Janusz Korczak Prijs 2003 toe te kennen aan Thuis Op Straat en vandaag uit te reiken aan TOS Amsterdam-Noord. We zijn verheugd dat we wethouder Hoogland bereid hebben gevonden deze prijs uit te reiken.

Marian Koren, voorzitter van de jury

*Rafael Scharf
Krakau 1914 - Londen 2003*

Deze zomer stierf in zijn huis in Londen Rafael Scharf. Hij was vele maanden ernstig ziek geweest en erg verzwakt. Maar geestelijk was hij nog erg helder. Dat merkten toen we hem nog in juni opzochten. We voelden dat zo'n bezoek veel herinneringen bij hem boven bracht, al kon hij er niet meer zo levendig over vertellen als hij vaak gedaan had. Over een ding uitte hij zich nog met grote klem: hoezeer hij bezorgd was over de toestand in Israël.

Veel Korczak-geïnteresseerden zullen zich hem herinneren, want menigmaal heeft hij in Nederland en in Duitsland gepraat over Korczak en over de Poolse en de Joodse wereld waarin deze geleefd had. Met sterke emoties, maar altijd genuanceerd en voorzichtig. Geen persoonsverheerlijking: 'Korczak was een groot schrijver, maar er waren grotere' Niet veroordelend: 'In Polen bestond veel antisemitisme maar ook sterke menselijke en culturele verbondenheid tussen Polen en Joden'. Niet idealiserend: 'Vergeet niet dat de Joodse gemeenschap in Polen erg gevarieerd en soms bitter verdeeld was'.

Zelf ging hij eind jaren '30 naar Engeland om zich, zo vertelde hij eens met een droevige glimlach, voor te bereiden op een functie in een aan Polen toe te wijzen mandaatgebied van de Volkenbond. Het is anders gelopen. Hij vond en trouwde Betty en werd in veel opzichten Engels. Maar hij bleef ook intens Pools en intens Joods. En zijn levens werk werd steeds meer de herinneringen levend houden. Niet alleen aan de bittere rampen van de vernietiging van de Europese Joden, maar ook aan de warmte van de Joodse gemeenschap in Krakau en aan de

rijkdom van de Poolse cultuur.

Het meest bijzondere aan deze man was dat hij ondanks de verbijsterende dingen die hij meegemaakt had, nooit verbitterd is geworden. Hij is blijven houden van mensen, van het leven. Daarop berustte ook zijn vermogen om met heel verschillende mensen, uit heel verschillende landen in gesprek te komen, op een werkelijk hartverwarmende manier.

Kees Waaldijk

Wie zich verder wil verdiepen in de geschiedenis en de gedachten van Rafaël Scharf, wijzen we op de bundel: 'Wat zullen we Mirjam vertellen?' Opstellen en voordrachten over Joden en Polen door Rafaël Scharf, vertaald en ingeleid door Rolf Deen en Philippe van Heusden. Uitg. Folkertsma Stichting Hilversum 1994.

Korczak Studiedag in Zuid-Limburg

Voor de derde keer hebben we in november een themadag georganiseerd voor de staf en medewerkers van XONAR, een koepel van zorginstellingen, o.a. voor jongeren. Dit jaar hadden we als thema 'Wie of wat zijn jullie wonderbaarlijke geheimen'.

Het uitgangspunt was een recht toevoegen aan de Rechten van het Kind, namelijk het Recht van het kind op zijn/haar Geheim. Janusz Korczak schreef hier meerdermalen over. Het thema werd uitgewerkt in een workshop, waarbij de deelnemers actief een inbreng hadden, mede aan de hand van citaten van Janusz Korczak.

In de omgang met kinderen en jong volwassenen proberen we in gesprekken het vertrouwen te winnen van de opvoeding. Vaak zonder dat we ons er van bewust zijn stellen we vragen aan de opvoeding, waarbij we vragen om een geheim prijs te geven. Zelfs komt het voor dat we met enige mate van 'chantage' de opvoeding 'dwingen' het met ons te delen; ik kan je niet helpen als je mij niet vertelt wat er aan de hand is.

Als een opvoeding ons het vertrouwen heeft gegeven hoe gaan we er vervolgens dan mee om? Delen wij het met collega's, directie en of verzorgers? Dit kan ons brengen tot dilemma's in de hulp die we de opvoeding willen geven. Kortom hoe gaan we om met de geheimen die ons worden toevertrouwd?

Korczak stelde dat ook kinderen recht hebben op geestelijke privacy en dat we dat als volwassenen dienen te respecteren. Ernst van der Klauw heeft rond dit idee een pakkende workshop voor de deelnemers georganiseerd. Hij kwam dicht op hun huid en het werd iedereen duidelijk dat we zorgvuldiger moeten omgaan met gedachten en gevoelens van jongeren die aan ons zijn toevertrouwd.

PABO Almere organiseerde een studiedag over Janusz Korczak

Het is opmerkelijk om te zien hoe langzamerhand de pedagogiek weer terugkeert in de opleidingen. De PABO Almere realiseert zich dat het van groot belang is voor toekomstige leerkrachten om regelmatig stil te staan bij fundamentele vragen rond opvoeding en onderwijs. Korczaks radicale en tevens actuele pedagogiek stond op 1 december centraal.

Alle 1^e en 2^e jaars studenten begonnen de dag met de film 'Kees de Jongen', gevolgd door een lezing van Theo Cappon. De middag was gereserveerd voor vele workshops en excursies, zoals:

- C Een rechtbank in de basisschool,*
- C Omgaan met erotische gevoelens tussen volwassenen en kinderen,*
- C Opvoeding tot medeburgers: actieve participatie van leerlingen,*
- C Het Recht van kinderen op een kindvriendelijke speel/woon omgeving,*
- C Het recht van het kind op geheimen en privacy,*
- C Kinderen als mediators bij ruzie tussen leerlingen, etc.*

Al deze thema's werden verbonden met Korczaks pedagogische uitgangspunten. Een speciaal woord van waardering voor de vele studenten die zelfstandig thema's hebben voorbereid en gepresenteerd.

Jaarboek 2003 'Kinderen en Seksualiteit'

Heeft u als donateur het jaarboek 'Kinderen en seksualiteit' niet ontvangen, belt u dan even naar 020 6 44 70 18. We zorgen dan dat u het alsnog krijgt toegezonden.

Minicursus Kinderopvang

Op donderdag 29 januari organiseert de Korczak Stichting i.s.m. de Kinderopvang 'De Boerderij' een mini-cursus voor werkers in de kinderopvang. De avond begint om 19.30 uur en eindigt om 22.00 uur.

Adres Kanaaldijk 1 Weesp

Inlichtingen en aanmelding via de Janusz Korczak Stichting

postbus 70048

1007 KA Amsterdam

tel: 020 6 44 70 18

BOEKEN en BESPREKING

Jij en ik en wij samen

Het werk in vakantiekolonies is moeilijk maar dankbaar... Een gewetensvol maar onervaren opvoeder heeft hier de mogelijkheid om zijn krachten zo pijnloos mogelijk te beproeven; tijdens het praktijkwerk leert hij spoedig de pedagogische problemen kennen..., en daar hij niet verantwoordelijk is voor de verdere toekomst kan hij een objectief oordeel geven over eigen gebreken en tekortkomingen.

Janusz Korczak

Onder de titel 'Jij en ik en wij samen; uit de geschiedenis van het korczak kamp 'Nash Dom' verscheen onlangs het gedenkboek van 10 jaar 'Nash Dom' zomerkampen.

Het zomerkamp 'Nash Dom', een project van het Korczak Jeugdcentrum in Moskou, bestaat 10 jaar. Inmiddels hebben 140 mensen uit Rusland, Nederland, Oekraïne, Duitsland en de Verenigde Staten als begeleider aan het kamp deelgenomen, sommige éénmalig, anderen aan meerdere kampen. Zij hebben allemaal een stukje van zichzelf in het kamp achtergelaten en zeer veel kinderen warmte gegeven. Dit bijzondere boek is opgedragen aan hen, uit dankbaarheid voor hun geheel belangeloze inzet.

Het 'Nash Dom' (Ons Huis) kamp is een Korczak-kamp, omdat het gebaseerd is op principes en ideeën van de humanistische pedagogiek van Janusz Korczak. Hij had bijzondere ideeën over de speciale waarden van de kindertijd en de rechten van het kind, de dialoog tussen volwassene en kind als bepalende factor in hun wederzijdse relatie, vergevingsgezindheid als belangrijkste pedagogische principe en de benadering van het kind niet als abstract object, maar als een concreet persoon met een echt eigen leven. De rechten van het kind die door Korczak zijn beschreven komen tot uitdrukking in de doelstellingen en de dagelijkse werkelijkheid van het kamp: het recht om fouten te maken, het recht op geheimen, het recht op de dag van vandaag, het recht op het tonen van positieve eigenschappen en het verbergen van negatieve eigenschappen, op vrije beweging, op spelen, op eigendom. Al deze rechten worden door Korczak samen-gevat in het meest belangrijke recht van het kind: het recht op respect.

Het 'Nash Dom' kamp is gericht op integratie. Al vanaf 1993 brengt 'Nash Dom' jaarlijks ongeveer honderd mensen onder zijn dak bijeen: kinderen en volwassenen, verschillende etniciteiten en nationaliteiten, gezonde en minder valide mensen, kinderen uit gewone en sociaal zwakke gezinnen. Sinds 1995 is de Nederlandse Janusz Korczak Stichting actief betrokken bij de organisatie van het kamp. Haar werkzaamheden bestaan uit het werven van sponsorgelden, het helpen in voorbereiding van begeleiders en stagiaires en het uitnodigen van Nederlandse pedagogen en kinderen, waaronder ook slechtziende en blinde kinderen. Inmiddels mag je met het volste recht zeggen dat het kamp de afgelopen acht jaar een Russisch-Nederlands huis is geworden.

De kinderen doen mee aan workshops, die door de kinderen zelf of de volwassenen georganiseerd worden en er werd een basis gelegd voor een reeks jaarlijks terugkerende feesten en tradities. Zo is het al tien jaar traditie dat we na het avondeten allemaal bijeenkomen tijdens 'de sbor': een 'samenkomst' in een kring van alle kinderen en begeleiders. De begeleiders eindigen de dag met de 'planjorka', een late bijeenkomst van alle begeleiders als een soort zitting van een pedagogische club.

Dit in het Nederlands en Russisch geschreven gedenkboek geeft een zeer boeiende indruk van de ervaring van veel begeleiders van de afgelopen 10 jaar. Het bevat buiten een beschrijving van o.a. het ontstaan van dit jaarlijks terugkerende zomerkamp, een uitgebreid deel met anekdotes.

Jij en ik en wij samen

uit de geschiedenis van het Korczak kamp 'Nash Dom'
samenstelling en eindredactie: Julia Tchikhatcheva
145 pagina's

*U kunt het boek bestellen voor € 15,- (incl. Verzendkosten)
bij de Janusz Korczak Stichting en u steunt hiermee het Korczak Kamp 'Nash Dom'*

UIT HET WERK VAN KORCZAK

Vervolg uit het verhaal over Esterka die in de jaren van de eerste wereldoorlog in het weeshuis van Korczak werkte in Warschau. Dit verhaal stond in De Kleine Revue van 1935.

Soms walg ik van mezelf.

Doba moet het brood uitdelen. Met z'n mand loopt ze langs de tafel en geeft ieder z'n deel. Het brood lijkt afgewogen maar de porties zijn niet allemaal even groot. Soms plakt het brood zo aan elkaar dat

je wel zes sneetjes krijgt, en het komt voor dat je er maar vier krijgt.

Doba is de baas over ons. Als zij je aardig vindt krijg je een grote portie. Als zij kwaad op je is, krijg je een kleine portie. Aan haar vriendinnen geeft ze natuurlijk een groot stuk.

Ik vind het naar van mezelf, maar ik zorg er voor dat geen ruzie te krijgen met Doba. Ook al is zij gemeen, ik zeg haar dat ze de mooiste stem heeft van heel het internaat. Dan geeft ze me een flink stuk brood.

Frania is mijn vriendin. Dat vindt iedereen en Frania zeker. Alleen ik niet. Ik haat Frania uit het diepst van mijn ziel. Ik vind haar een onbeleefd en ordinair kind. Ik probeer zoveel mogelijk van haar weg te blijven.

Maar de moeder van Frania heeft een winkel, waar je eten kunt kopen. Op zaterdag neemt Frania me altijd mee naar haar huis. Het is een lange en vervelende weg. Allerlei rotjongens proberen je vast te pakken of ze gooien stenen naar je toe. Je moet precies weten wanneer je kunt gaan om veilig aan te komen in dat kleine huis buiten, in Wola. De moeder van Frania geeft ons altijd wat van brood en de appels die ze zelf niet meer kan verkopen in de winkel. En voor dat brood en die rotte appels doe ik voor de walgelijke Frania alleraardigst.

Fela moet in de keuken werken. Ze mag zelfs in de voorraadkamer komen. Ze vindt me erg aardig. Ze jat daarom vaak een stuk brood voor me mee, stopt het in haar zak waar ze ook haar zakdoek bewaart. Als ze me tegenkomt in de gang, als die leeg is, of waar de jassen hangen, of onder de trap, dan geeft ze me dat brood en zegt: 'Nou, eet op, en gauw'. Ik grijp het brood, verscheur het, ik verslik me, ik slik de grote stukken in één hap door; snel, dat niemand me ziet. Als er van het bord geen kruimel meer over is zeg ik met spijt: 'Fela, heb je dat uit de voorraadkamer meegenomen?' Fela draait haar hoofd weg en zegt onzeker: 'Het was mijn portie. En ik heb geen honger'.

Ik voel heel goed dat we allebei oneerlijk zijn, maar ik heb het lef niet om het brood niet aan te nemen. Dat brood dat Fela me geeft ook al zet ze haar goede naam op het spel. En erger, ik voel me ongelukkig als in de zak van Fela er alleen een zakdoek zit .

..

Jongeren aan het woord

Nash Dom *De allereerste ontmoeting*

Nadat ik twee hele dagen in Moskou was geweest, was de eerste bijeenkomst in de enorme stationshal van het station vlakbij mijn gastgezin. Iedereen van het kamp kwam hier naar toe (ruim honderd deelnemers). Dit vond ik prachtig. Het gaf al een gevoel dat het kamp geweldig zou worden. En of het dat werd. We zochten allemaal onze leiders op (papa's en mama's) en daarna gingen we onze slaapwagons in.

Op het kamp

De volgende ochtend gingen we vanaf het station in Novgorod verder met de bus naar het kamp. We mochten nog niet direct de kampgebouwen in. Om de tijd te doden zijn we maar gaan volleyballen in een kring. Het begon met een klein kringetje, maar er begonnen steeds meer mee te doen. Een leuk idee, wat ik nog nooit eerder gedaan had. Dit werd nogal vaak gedaan op het kamp.

Die eerste dag al waren we gaan zwemmen in het meertje vlakbij. Dat was meestal koud, maar het viel wel mee. Om 1 uur 's middags was het middageten. De eetzaal was een eindje verderop. Daarna sliepen de meesten, omdat ze nog moe waren van de reis, ik ook. Om 4 uur waren er altijd fruit, sinaasappelsap en koekjes te halen in de eetzaal.

Daarna op diezelfde dag nog had ik gevoetbald met een aantal anderen. Alleen wat jammer was, was dat er steeds meer jongens niet meer wouden meedoen. Uiteindelijk bleven ik en twee kleinere jongens aan de ene kant over, en twee grotere aan de andere kant. Er werd veel gescoord in ons doel en onze pogingen mislukten steeds. Maar wat me best wel opviel, was dat de jongens van mijn team niet boos werden. In Nederland ging het meestal anders.

Om 7 uur was het avondeten. Daarna, om half 8, was de 'sbor'. Dan gingen we met z'n allen in een grote kring staan en liedjes zingen. Verder werden er mededelingen gedaan en mocht je bedankt zeggen aan degene die je wilde bedanken. Toen dit allemaal nog nieuw voor mij was, ontroerde dit mij een beetje. Zo fantastisch was dit. Mijn bedtijd was om 11 uur, maar meestal werd het een stuk later.

8 uur 's ochtends was het tijd om op te staan. De corveeploeg, die altijd bij de sbor de dag ervoor bepaald werd, moest iedereen wekken. Ook was het hun taak om de tafel voor het ontbijt van 9 uur te dekken in de eetzaal, maar ook voor het middageten, het tussendoortje van 4 uur en het avondeten. We deelden één kampgebouw en de eetzaal met een ander kamp.

Wat ook zo mooi was, was dat er voor elke dag iets georganiseerd was. We hadden bijvoorbeeld de Hollanddag, een excursie naar Garadets, een middagje naar het strand bij een groot meer en ook nog een overnachting ergens in het bos. Dit allemaal dankzij de geweldige leiding.

Op een avond speelden we ook een keer een voetbalwedstrijd tegen het andere kamp. Dat was hartstikke leuk, ik heb zelf ook nog meegedaan. De eindstand werd 1-1.

Het einde

De op één na laatste dag was de bedankdag. Alle kinderen presenteerden iets voor hun leiders en andersom, als dank. Op die dag was ook de laatste sbor. Hierbij werd er nog eens uitgebreid bedankt.

Die avond hadden we disco, waarna we nog eens laat naar bed mochten en de volgende morgen mochten we lekker lang uitslapen (vanwege de laatste dag; Ik sliep van half 6 tot half 10). De laatste dag was de stemming wat minder vrolijk dan normaal. Ik was bezig met het inpakken van mijn rugzak (rugbaal). Om 5 uur kwamen de bussen.

De volgende dag kwamen we erg vroeg aan op het station in Moskou (3 weken na de heenreis). In dezelfde grote stationshal gingen we voor de laatste keer in zo'n grote kring staan. We hebben gezongen, terwijl er steeds meer weggingen. Droevig werd er misschien wel een half uur lang afscheid genomen. Dit bewijst hoe goed het kamp was geweest.

Ik vond het echt een geweldig kamp. Ik was voor de eerste keer in Rusland geweest en het was ook mijn eerste kamp. Op school had ik al wat Russisch geleerd, maar op het kamp heb ik er veel meer bij geleerd. Al was het eten, maar ook de wc's en de douches wat minder, dat waren echt geen redenen om niet mee te gaan naar het kamp. Het was ook wel jammer dat sommigen eerder weg moesten.

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

<i>redactie</i>	<i>gastredactie</i>
Theo Cappon	Martine Delfos
Edward Skubisz	Kees Waaldijk
Anouk Brink	Marian Koren

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Kleine Korczak Bulletin